

DATOS IDENTIFICATIVOS

Transmisión, mediación e educación artística

Materia	Transmisión, mediación e educación artística			
Código	P01G010V01802			
Titulación	Grao en Belas Artes			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	4	2c
Lingua de impartición	Castelán			
Departamento	Didácticas especiais Pintura			
Coordinador/a	Cabello Pérez, Paloma Varela Casal, Cristina			
Profesorado	Cabello Pérez, Paloma García González, Silvia Varela Casal, Cristina			
Correo-e	cristinavarelacasal@uvigo.es pcabello@uvigo.es			
Web	http://belasartes.uvigo.es			
Descrición xeral	É imposible delimitar a actividade creativa da educativa. A intención desta materia é achegar o futuro profesional das Belas Artes a todos e cada un dos campos, para que poida intervir como mediador ou transmisor das áreas de coñecemento das artes plásticas, é dicir, da Educación Artística nos museos, da propia práctica artística, do campo da publicidade, da ilustración e da literatura, da xestión cultural e da educación das Artes Plásticas non reguladas no actual sistema educativo.			

Competencias de titulación

Código	
A2	Comprensión crítica da evolución dos valores estéticos, históricos, materiais, económicos e conceptuais. Analizar a evolución dos valores da arte desde unha perspectiva socioeconómica e cultural
A4	Comprensión crítica da dimensión preformativa e de incidencia social da arte. Analizar a repercusión recíproca entre a arte e a sociedade
A13	Coñecemento básico da metodoloxía de investigación das fontes, a análise, a interpretación e síntese. Analizar, interpretar e sintetizar as fontes
A14	Coñecemento dos instrumentos e métodos de experimentación en arte. Aprendizaxe das metodoloxías creativas asociadas a cada linguaxe artística
A15	Coñecemento dos métodos artísticos susceptibles de seren aplicados a proxectos socioculturais. Estudar as metodoloxías que faciliten a actuación artística no entorno social
A17	Coñecemento dos diferentes axentes artísticos e o seu funcionamento. Identificar os distintos intermediarios artísticos e as súas funcións na dinámica da arte e a súa metodoloxía de traballo
A19	Capacidade para identificar e entender os problemas da arte. Establecer os aspectos da arte que xeran procesos de creación.
A23	Capacidade de comunicación. Aprender a traducir as ideas artísticas para poder transmitilas
A24	Capacidade para expoñer oralmente e por escrito con claridade problemas artísticos complexos e proxectos
A25	Capacidade de (auto)reflexión analítica e (auto)crítica no traballo artístico.
A29	Capacidade de iniciativa propia e de automotivación
A33	Capacidade de colaboración con outras disciplinas. Desenvolvemento de vías de relación e intercambio con outros campos de coñecemento
A35	Capacidade para activar un contexto cultural e/ou modificar un contexto público ou privado. Saber entender o contexto cultural para xerar iniciativas e dinamizar o entorno
A36	Capacidade de documentar a produción artística. Utilizar as ferramentas e recursos necesarios para contextualizar e explicar a propia obra artística

A39	Capacidade de determinar o sistema de presentación adecuado para as calidades artísticas específicas dunha obra de arte. Adquirir criterios para a adecuada apreciación da obra de arte en relación co seu entorno e exhibición
A45	Habilidade para comunicar e difundir proxectos artísticos
A46	Habilidade para realizar proxectos artísticos con repercusión social e nos medios. Utilizar os recursos de difusión dos proxectos artísticos co fin de potenciar a súa repercusión social
A47	Habilidade para realizar e integrar proxectos artísticos en contextos máis amplos. Desenvolver estratexias de proxección da creación artística para alén do seu campo de actuación
A48	Habilidade para unha presentación adecuada dos proxectos artísticos. Saber comunicar os proxectos artísticos en contextos diversificados
A49	Habilidades interpersoais, conciencia das capacidades e dos recursos propios para o desenvolvemento do traballo artístico
B1	Capacidade de xestión da información.
B2	Capacidade de comunicación. Capacidade para expoñer oralmente e por escrito con claridade problemas complexos e proxectos dentro do seu campo de estudo
B3	Coñecemento básico da metodoloxía de investigación das fontes, a análise, a interpretación e síntese
B5	Capacidade de traballar autonomamente.
B8	Capacidade de iniciativa propia e de automotivación.
B11	Habilidades interpersoais, conciencia das capacidades e dos recursos propios
B12	Capacidade de adaptación a novas situacións.
B14	Sensibilidade en temas ambientais.
B16	Compromiso ético profesional.

Competencias de materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe	
Coñecemento dos modelos de aprendizaxe da arte.	A4 A13 A15 A17	
Coñecementos das distintas disciplinas que concorren na transmisión das obras de arte.	A2 A4 A15 A17	B14
Capacidade para a análise, a reflexión e a transmisión no ámbito da arte.	A23 A24 A25 A45	B1 B2 B3
Coñecemento do proceso creativo como método de traballo.	A14 A19 A23 A24	
Capacidade de comunicación verbal, escrita e gráfica para a transmisión de coñecementos.	A23 A24 A39 A45	B3
Capacidade para analizar, sintetizar e resolver problemas para a transmisión dos coñecementos da arte.	A23 A24 A39 A45 A46	B3
Capacidade para comprender a dimensión educativa da arte.	A4 A33 A35	B16
Habilidade para aplicar métodos, procedementos e técnicas propios da investigación e da práctica artística para a educación da arte.	A45 A47 A48	B1 B2 B3
Habilidade para analizar e reflexionar sobre o propio proceso creativo.	A25 A29 A36 A45 A49	B5 B8 B11
Habilidade para o uso de procesos e procedementos artísticos no deseño de recursos educativos.	A39 A45 A47 A48	B2

Contidos

Tema	
Teoría do ensino-aprendizaxe.	Modelos de aprendizaxe conductista e de aprendizaxe cognitiva. Recursos para a aprendizaxe e a comunicación: empíricos, icónicos e simbólicos.
O proceso creativo, a súa estrutura e o seu método de traballo: o proxecto.	As fases do proceso creativo: análise, síntese, diversificación, verificación e avaliación. Modelo e estrutura dun proxecto creativo.
A transmisión do coñecemento da arte: o mediador.	As áreas de coñecemento da arte: historia, estética, linguaxe artística e procedementos. As relacións existentes entre estas catro áreas nos distintos momentos históricos. A reflexión sobre a experiencia e a práctica artística. Os espazos profesionais que conteñen a educación artística non regulada polo sistema educativo.
O deseño dun prototipo, como recurso para a transmisión de coñecemento da arte.	Función da educación artística. Análise de xogos e xoguetes para a educación artística. Recursos didácticos publicados nos museos de arte contemporánea. Libros e literatura para a educación da arte. O libro de artista como recurso de comunicación. A dimensión didáctica da arte.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	3.3	0	3.3
Metodoloxías integradas	10.5	31	41.5
Sesión maxistral	8	0	8
Obradoiros	10.5	31.5	42
Saídas de estudo/prácticas de campo	7	10	17
Debates	9.4	0	9.4
Cartafol/dossier	1.3	25	26.3
Probas de resposta curta	2.5	0	2.5

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introdutorias	Os aspectos básicos da guía docente serán expostos no aula, así como as actividades que se van a desenvolver ao longo do cuatrimestre co seu calendario correspondente. Propoñerase unha proba curta como diagnóstico de punto de partida e como reflexión dos coñecementos previos que ten o alumno.
Metodoloxías integradas	Utilizaremos unha metodoloxía activa, onde o alumno involúcrese no proceso de aprendizaxe mediante a análise e o estudo do tema exposto no aula e dos textos propostos para lectura. O xuízo crítico: a decisión do que se pode facer, da función que ha de ter, con que procedementos e que forma ou linguaxe poderían ser os adecuados. Propoñeranse tres proxectos coa intención de executalos e avaliarlos. A avaliación dos prototipos é parte fundamental do proceso de aprendizaxe. Para iso, deseñaranse programas de intervención educativa. O criterio de avaliación que se aplicará para cada un dos prototipos estará implícito no obxectivo de cada un dos proxectos.
Sesión maxistral	Cando se inicie cada bloque de contidos, expoñerase no aula cos recursos necesarios e propoñerase a secuencia de traballo, explicando tamén a secuencia de aprendizaxe. En cada un dos temas facilitarase a bibliografía específica.
Obradoiros	Unha das fases fundamentais do proceso creativo é o diálogo que se establece cos procedementos e linguaxes para buscar xeitos posibles de materializar unha idea. Esta fase desenvolverémola con grupos máis reducidos e unha atención individualizada para que o profesor poida axudar á procura divergente, a enriquecer o proceso e a acoutalo no momento oportuno. Tomaranse decisións individuais ou en grupo e realizaranse os prototipos.
Saídas de estudo/prácticas de campo	Poñeranse en práctica os distintos programas para a avaliación dos prototipos.
Debates	Intercambiaranse experiencias e analizaranse os resultados das distintas prácticas de avaliación en cada proxecto. Froito destas experiencias e da reflexión que conllevan, poderán emitir un xuízo sobre a función e efectividade dos prototipos avaliados, informe que terán que achegar no dossier de cada un dos proxectos realizados no cuatrimestre.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Obradoiros	Todo proceso creativo é único e irrepitible. Todo ser humano ten as mesmas capacidades, pero desenvolvidas en distintos niveis que conforman un ser único. En cada unha destas actividades estaremos pendentes de como acomoda os coñecementos o alumno. Por tanto, proporemos probas de resposta curta para valorar o proceso de ensino-aprendizaxe e cando se trate de tomar decisións no proceso creativo, farémolo tamén con preguntas curtas e concisas para estimular o momento de síntese. É imposible levar a cabo esta metodoloxía se non é de maneira individualizada, onde tomaremos notas de cada alumno na súa ficha para así ter o rastro e o testemuño do proceso de cada un deles, entendendo que a avaliación debe ser continua. A atención personalizada realizácese no horario de tutorías: Paloma Cabello: de 12,30h. a 14,30h os luns, e os xoves de 10,30h. a 14,30h. Silvia García: de 12:30h a 13:30h. os luns, e os xoves de 14:00h a 17:00h
Debates	Todo proceso creativo é único e irrepitible. Todo ser humano ten as mesmas capacidades, pero desenvolvidas en distintos niveis que conforman un ser único. En cada unha destas actividades estaremos pendentes de como acomoda os coñecementos o alumno. Por tanto, proporemos probas de resposta curta para valorar o proceso de ensino-aprendizaxe e cando se trate de tomar decisións no proceso creativo, farémolo tamén con preguntas curtas e concisas para estimular o momento de síntese. É imposible levar a cabo esta metodoloxía se non é de maneira individualizada, onde tomaremos notas de cada alumno na súa ficha para así ter o rastro e o testemuño do proceso de cada un deles, entendendo que a avaliación debe ser continua. A atención personalizada realizácese no horario de tutorías: Paloma Cabello: de 12,30h. a 14,30h os luns, e os xoves de 10,30h. a 14,30h. Silvia García: de 12:30h a 13:30h. os luns, e os xoves de 14:00h a 17:00h
Metodoloxías integradas	Todo proceso creativo é único e irrepitible. Todo ser humano ten as mesmas capacidades, pero desenvolvidas en distintos niveis que conforman un ser único. En cada unha destas actividades estaremos pendentes de como acomoda os coñecementos o alumno. Por tanto, proporemos probas de resposta curta para valorar o proceso de ensino-aprendizaxe e cando se trate de tomar decisións no proceso creativo, farémolo tamén con preguntas curtas e concisas para estimular o momento de síntese. É imposible levar a cabo esta metodoloxía se non é de maneira individualizada, onde tomaremos notas de cada alumno na súa ficha para así ter o rastro e o testemuño do proceso de cada un deles, entendendo que a avaliación debe ser continua. A atención personalizada realizácese no horario de tutorías: Paloma Cabello: de 12,30h. a 14,30h os luns, e os xoves de 10,30h. a 14,30h. Silvia García: de 12:30h a 13:30h. os luns, e os xoves de 14:00h a 17:00h
Probas	Descrición
Probas de resposta curta	Todo proceso creativo é único e irrepitible. Todo ser humano ten as mesmas capacidades, pero desenvolvidas en distintos niveis que conforman un ser único. En cada unha destas actividades estaremos pendentes de como acomoda os coñecementos o alumno. Por tanto, proporemos probas de resposta curta para valorar o proceso de ensino-aprendizaxe e cando se trate de tomar decisións no proceso creativo, farémolo tamén con preguntas curtas e concisas para estimular o momento de síntese. É imposible levar a cabo esta metodoloxía se non é de maneira individualizada, onde tomaremos notas de cada alumno na súa ficha para así ter o rastro e o testemuño do proceso de cada un deles, entendendo que a avaliación debe ser continua. A atención personalizada realizácese no horario de tutorías: Paloma Cabello: de 12,30h. a 14,30h os luns, e os xoves de 10,30h. a 14,30h. Silvia García: de 12:30h a 13:30h. os luns, e os xoves de 14:00h a 17:00h

Avaliación		
	Descrición	Cualificación
Metodoloxías integradas	Observarase e valorarase a actitude de colaboración e participación, a organización entre os alumnos e a empregada nos traballos presentados. Isto conforma unha parte fundamental no proceso de aprendizaxe. Teranse en conta as competencias adquiridas a través do desenvolvemento dos tres proxectos e da realización dos tres prototipos cos seus programas e informes de avaliación. O resultado do traballo autónomo e do traballo de aula quedará reflectido nos dossiers.	10
Obradoiros	Observarase a diversidade de solucións e a riqueza na resolución de problemas. Tomaranse notas do proceso. Todo isto terá que estar reflectido nos dossiers.	25
Saídas de estudo/prácticas de campo	Valorarase o informe emitido, froito da experiencia práctica e do debate. Todo iso terá que estar reflectido nos dossiers.	10
Cartafol/dossier	Suscítáense tres proxectos, unha vez terminada cada experiencia, o alumno presentará un dossier no que reflectirá o proceso creativo. Nestes tres documentos, poderemos valorar os traballos realizados polos alumnos nas distintas actividades programadas: estudo e análise de situacións, toma de decisións, talleres, proposta de traballo, programa de avaliación e informe de efectividade do prototipo deseñado. Valorarase a estrutura, a secuencia e os recursos que se utilicen para reflectir mellor o proceso. As ilustracións, a maquetación e a presentación de cada dossier teñen que ser coherentes co contido, xa que son parte da comunicación de ideas. O martes 14 de maio 2013 será a data límite para ter entregados os tres dossiers.	50

Probas de resposta curta Ao longo do proceso de ensino-aprendizaxe, o profesor formula cuestións oportunas coa intención de valorar que é o que sabe e que é o que debe saber o alumno. Con estas probas, non só teremos información sobre os coñecementos significativos do alumno, senón que utilizaremos esta técnica como recurso para que o alumno sintetice as súas ideas. Estas conclusións tamén se verán reflectidas no dossier.

5

Outros comentarios sobre a Avaliación

O criterio de valoración esta definido polas competencias específicas que esta materia propón que alcancen os alumnos. As horas presenciais teñen que cumprirse, xa que coas técnicas educativas que se aplicarán na aula, é imprescindible que o alumno participe no seu proceso e o profesor o dirixa e estimule.

Pasarase unha folia de firmas co nome da materia e a data, para que o alumno confirme a súa presenza. Isto terase en conta á hora de avaliar.

Na segunda convocatoria, poderán presentarse os alumnos que, **habendo asistido a clase**, polas razóns que sexan, non presentaran **algunha** documentación ou **algún** dos *dossiers* ao terminar o periodo lectivo. Estes alumnos terán a oportunidade de completar a entrega na **convocatoria extraordinaria de xullo: 9 XULLO, 10:00**

Bibliografía. Fontes de información

Arnheim R., **Consideraciones sobre la educación artística**, Paidós,

Ausubel Novak y Hanesian, **Psicología educativa. Un punto de vista cognoscitivo.**, Trillas,

Beljon J.J., **Gramática del arte**, Celeste ediciones,

Berger J., **Modos de ver**, Gustavo Gili,

Bruner J.S., **El proceso mental en el aprendizaje**, Narcea,

Dondis A., **La sintaxis de la imagen**, Gustavo Gili,

Eco U., **Historia de la belleza**, Lumen,

Edwards, B., **Aprender a dibujar con el lado derecho del cerebro**, Urano,

Eisner E., **Educación la visión artística**, Paidós,

Freeland C., **Pero ¿esto es arte?**, Cátedra,

Gadner H., **Arte mente y cerebro**, Paidós,

Hernández y Hernández, Jodar Minarro A. y Marin Viadel R., **¿Que es la educación artística?**, Sendai,

Munari B., **¿Cómo nacen los objetos?**, Gustavo Gili,

Marina J.A., **La educación del talento**, Ariel, Planeta,

Marina J.A., **Teoría de la inteligencia creadora**, Anagrama,

Munari B., **Diseño y comunicación visual**, Gustavo Gili,

Neill, A. S., **Hijos en libertad**, Gedisa,

Read, H., **Educación por el arte**, Paidós,

Programaranse visitas, tanto guiadas como non, a distintos espazos da Arte contemporaneo como lugares onde se poida intervenir para evaluar os proxectos que se susciten no aula.

Procura en internet de Museos e gabinetes Pedagóxicos así como publicacións para mediación a transmisión e para a educación artística.

Recomendacións

Outros comentarios

Es interesante el hecho de estudiar esta materia en el segundo cuatrimestre en paralelo con el Trabajo de Fin de Grado. Por esto, la materia servirá al alumno para cuestionarse asuntos como la comunicación dentro de su propia creación, los recursos que puede utilizar para transmitir mejor una idea artística o la posibilidad de ejercer como mediador entre los artistas y el resto de las personas interesadas en el arte. Por otro lado, al tratarse del último cuatrimestre del grado, al alumno se le abren caminos profesionales, que podrá consolidar con una especialización en el mundo de la educación artística reglada por el sistema educativo o la educación artística no reglada en talleres y academias, en el mundo del diseño de recursos educativos, etc.